

Duygu Sosyalleştirmenin Anlaşılmasında Önemli Bir Faktör: Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışlarına Yönelik Bir Derleme Çalışması

An Important Factor in Understanding Emotion Socialization: A Review of Parents' Beliefs About Children's Emotions

Şükran KILIÇ

Aksaray Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Ana-
bilim Dalı, Aksaray, Türkiye

Öz

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları duygu sosyalleştirme süreçlerini etkileyen önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Anne babaların duygular hakkındaki inanışlarına ilişkin çalışmaların uluslararası alan yazınında sınırlı sayıda olduğu, buna karşın artan bir ivme ile ön plana çıkmaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu derleme yazısında anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının sınırlı sayıda görgül çalışmalarda ortaya çıkan boyutları kapsamında ve inanışların duygu sosyalleştirme süreçleri, başta okul öncesi dönemdeki çocuklar olmak üzere okul çağı çocuklarının duygusal ve sosyal yetkinliği ile ilişkisi ele alınmıştır. Kültürün ve çevrenin anne babaların duygular hakkındaki inanışlarının üzerindeki etkilerinden dolayı Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı, Triandis, Markus ve Kitayama ve Kağıtçıbaşı'nın kültürel modelleri ve benliği ele alış, Hofstede'nin 6D modelindeki kültürel boyutlar kapsamında incelenmiştir ve ilgili çalışmaların bulguları ile kültürün etkisi tartışılmıştır. Anne babaların duygular hakkındaki inanışları kapsamındaki görgül çalışmaların ortaya koyduğu bulgular yararlanılarak gelecekteki çalışmalara temel nitelikte sayılabilecek önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne baba, çocukların duyguları hakkındaki inanışlar, duygu sosyalleştirme

ABSTRACT

Parents' beliefs about children's emotions are accepted as an important factor affecting emotion socialization processes. It is understood that studies on the parents' beliefs children's about emotions are limited in number in the international literature, however, it has started to come to the fore with increasing momentum. In this review article, the dimensions of parents' beliefs about children's emotions, which have emerged in a limited number of empirical studies, and the relationship of beliefs with emotion socialization processes, emotional and social competence of school-age children, especially preschool children. Due to the effects of culture and environment on parents' beliefs about emotions, Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory, Triandis, Markus and Kitayama, and Kağıtçıbaşı's cultural models and their handling of the self were examined within the scope of cultural dimensions in Hofstede's 6D model. The findings of related studies and the impact of culture have been discussed. By making use of the findings of empirical studies within the scope of parents' beliefs about emotions, suggestions that can be considered basic for future studies are also included.

Keywords: Parent, beliefs about children's emotion, emotion socialization

Giriş

Duyguların gelişimi insanların kişiler arası iletişiminin ve sosyal dünya ile etkileşiminin temelinde yer almaktadır (Parker ve ark., 2012). Anne babalar çocukların duygularını yaşamın ilk yıllarından itibaren sosyalleştirmeye başlar ve böylece duygularla ilgili değerler, inanışlar ve normlar anne babalar tarafından duygu sosyalleştirme süreci ile çocuğa aktarılır (Grusec, 2011). Duygu sosyalleştirme çocuk ve anne baba arasındaki günlük etkileşimde anne babaların çocukların duygularına yönelik spesifik davranışlar, anne, baba ve çocuk arasındaki duygulara ilişkin iletişim olarak tanımlanmaktadır (Denham ve ark., 2008). Duygu sosyalleştirme aynı zamanda çocukların sosyal bağlamlarda duygunun nasıl ve ne zaman ifade edildiğini, nedenlerini ve sonuçlarını ve duygu düzenlemeyi nasıl öğrendiklerini de içermektedir (Kitzman & Howard, 2011). Anne babalar, çocukların duygularına model olarak, duygularına koçluk/rehberlik yaparak ve çocukların duygularına destekleyici olan ve destekleyici olmayan tepkiler vererek çocukların duygularını sosyalleştirmektedir (Denham, 1998; Eisenberg ve ark., 1998). Gottman ve ark. (1997) sosyal öğrenme mekanizmalarının katkıda bulunduğu, çocukların duygularına model olma, duygularına koçluk/rehberlik yapma ve tepki verme gibi duygu sosyalleştirme süreçlerine etki eden önemli bir faktör olarak "üst duygu felsefesi"ni (meta-emotion philosophy) işaret etmektedir. Üst-duygu fel-

Geliş Tarihi/Received: 20.09.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 02.02.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Şükran KILIÇ

E-posta: sukrankilic@aksaray.edu.tr

Cite this article: Kılıç, Ş. (2022). An important factor in understanding emotion socialization: A review of parents' beliefs about children's emotions. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 76-86.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

sefesinin anne babaların çocukların duygularına verdiği tepkilere ve duygularına koçluk yapmalarına önemli bir katkı sunduğu ve anne babaların çocuklara duygusal bir iskele olma, çocuğun duygusunu onaylama gibi anne babalık davranışlarıyla da ilgili olduğu belirtilmektedir (Gottman ve ark., 1996).

Gottman ve ark. (1996) anne babaların çocukların duyguları ile etkileşime geçmeden önce kendi duygularıyla etkileşime geçmeleri, kendi duyguları hakkında deneyimleri, tutumları ve felsefeleri olması gerektiğini belirtmektedir. Bununla birlikte üst duygu felsefesini de anne babanın kendi duyguları ve çocuklarının duyguları hakkında düzenli bir dizi duygu ve düşünce kümesi olarak tanımlamaktadır. Kitzman ve Howard'a (2011) göre üst duygu felsefesinin isimlendirilmesinde temel olan anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları; anne babaların çocukların duygularına yüklediği anlamı ve duyguların hangi koşullarda ne şekilde gösterilmesi ya da gösterilmemesi gerektiğine dair düşünceleri içermekte ve duygu sosyalleştirme süreçlerinin anlaşılmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu nedenle anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları anne babaların davranışlarını şekillendirmesi ve davranışlarına rehberlik yapması açısından son derece önemli kabul edilmektedir (Dunsmore ve ark., 2009). Uluslararası alan yazınında anne babaların duyguları hakkındaki inanışları genellikle duygu sosyalleştirme davranışları ile birlikte çalışılan bir yapıdır. Duygu sosyalleştirme ile ilgili Eisenberg ve ark. (1998) oluşturdukları açıklayıcı modelde (Heuristic Model) ve Raval ve Walker'in (2019) kavramsal modelinde de anne babaların çocukların duyguları hakkında inanışları duygu sosyalleştirme süreçlerini ve dolayısıyla çocukların duygusal ve sosyal yetkinliklerini etkileyen bir faktör olarak ele alınmaktadır.

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarına ilişkin çalışmaların uluslararası alan yazınında sınırlı sayıda yazının da olduğu, buna karşın artan bir ivme ile ön plana da çıkmaya başladığı anlaşılmaktadır. Duygu sosyalleştirme konusunun ulusal alan yazının ise sınırlı da olsa çalışıldığı (Altan-Aytun ve ark., 2013; Güven & Erden, 2017; Kılıç, 2020; Öngören & Gülhan, 2021; Sille 2016; Uyar ve ark., 2018) ancak anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının Kılıç ve Kumandaş'ın (2017) çalışması dışında kapsamlı bir şekilde ele alınmaya henüz başlanmadığı anlaşılmaktadır. Bu derleme çalışmasının amacı anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının ölçümü ile alan yazınında görgül çalışmalar neticesinde ortaya çıkarılan temel boyutların açıklanması, anne babaların çocukların duyguları hakkında inanışları ile duygu sosyalleştirme süreçleri ve çocukların duygusal ve sosyal yetkinliği ile arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca kültürün ve çevrenin anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları üzerindeki etkisi Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı (1979), Triandis (1996; 2001), Markus ve Kitayama (1991) ve Kağıtçıbaşı'nın (1999, 2002) kültürel modeli, Hofstede'nin (2011) modelindeki kültürel boyutlar kapsamında incelenmesi bu derleme çalışmasının kapsamındadır.

Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışlarına İlişkin Ölçümler ve Ortaya Çıkan Temel Boyutlar

Anne babaların duygular hakkındaki inanışlarının ölçümü ile ilgili olarak ilk çalışan araştırmacılar Gottman ve ark., (1996) alan yazınında anne babaların üst duygusunu (meta-emotion) incelemiştir. Bu incelemeler kapsamında anne babalarla yaptıkları görüşmelerde anne babalardan kendileri ve çocukları için üzgün, mutlu, kızgın olma gibi duygularını değerlendirmelerini istemişler ve duygularla nasıl başa çıktıklarını sormuşlardır. Ayrıca elde ettikleri yanıtlardan yola çıkarak duyguların farkında olma (örn., kendi duyguları ile başkasının duygusunu ayırt edebilme), duygulara koçluk yapabilme (örn., duyguyu uygun bir şekilde ifade etmenin kurallarını öğretme) gibi boyutlar belirlemiştir. Gottman ve ark. (1996) üst duygu felsefesi kuramsal modelinden elde edilen bu boyutlardan anne babaların duygusal stilleri de üretilmiştir. Bunlardan ilki *duygu koçluğu felsefesidir* ve bu felsefeyi benimseyen anne babalar çocukların ve kendi duygularının farkında olup, çocuklarla duygular hakkında konuşabilen ve çocuklarına duygularla ilgili rehberlik yapabilen anne babalardır. İkinci olarak bahsedilen felsefe ise *duyguyu gözardı etme felsefesidir* ve bu felsefeyi benimseyen anne babaların duygulara ilişkin farkındalıklarının güçlü olmadığı, çocukların özellikle olumsuz duygularına genellikle cezalandırıcı ya da küçümseyici tepkiler verdikleri belirlenmiştir.

Lağacé- Séguin ve Coplan (2005) ve Hakim-Larson ve ark. (2006) geliştirdikleri ölçeklerde anne babaların duyguya koçluğu ve duyguyu göz ardı etme felsefelerini okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal ve duygusal yetkinlikleri üzerindeki etkilerini ölçmeyi çalışmışlar. Bununla birlikte Halberstadt ve ark. (2008) ve Wong ve ark. (2009), bu inanışlar ile anne babaların duygularını ifade etmesi, anne babaların çocuklarla duyguları hakkındaki tartışmaları ve anne babaların çocukların duygularına verdikleri tepkiler arasında bir ilişki olduğunu da ileri sürmüşlerdir.

Alan yazını incelendiğinde anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ile ilgili daha farklı boyutların da ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Parker ve ark., 2012; Castro ve ark., 2015; Halberstadt ve ark., 2013). Anne babaların duygulara yönelik inanışları ile ilgili farklı kültürel gruplardaki anne babalarla yapılan kapsamlı nitel bir çalışmada anne babaların çocuklarına duygularına yönelik inanışları üç temel boyut üzerinde ele alınmıştır. Bu boyutlardan ilki *duygunun değeri* (anne babanın duyguları iyi veya kötü olarak değerlendirmesine yönelik inanışları), ikincisi *sosyalleştirme-duyguya rehberlik yapma* (anne babanın çocukların duygusal deneyimlerini öğretme ve çocuklara duygular hakkında rehberlik yapmalarına ve sorumluluklarına ilişkin inanışları) ve üçüncüsü de *duyguların kontrolü* boyutudur (anne babanın duyguların kontrol edilebilir mi yoksa kontrol edilemez olgular olduğuna dair inanışları) (Halberstadt ve ark., 2013; Parker ve ark., 2012)

Anne babaların çocukların duyguları ile ilgili inanışları kapsamında *duygunun değeri* boyutu incelendiğinde üç temel anne baba inanışın alan yazınında farklı çalışmalar kapsamında yer ettiği anlaşılmaktadır. Bu inanışlar; 1) olumlu duygular her zaman değerlidir, 2) olumsuz duygular çocuklarla iletişim kurabilmek için önemli fırsatlar sağlar, 3) duygular çok yoğun bir şekilde yaşandığında zararlı veya tehlikeli olabilir (Lozada ve ark., 2016; Stelter & Halberstadt, 2011). Olumlu duyguların değerli olduğuna inanan anne babalar, çocuklarının neşe, mutluluk ve gurur yaşadıklarını görmek için çaba göstermekte (Lozada ve ark., 2016) ve anne babalar çocuklarının olumlu duyguları ifade etmelerine izin vermektedir ve bu durum çocukların anne babaya bağlanma düzeylerini bile etkileyebilmektedir (Hakim-Larson ve ark., 2006; Stelter & Halberstadt, 2011).

Duygunun değeri boyutu ile ilgili olarak Garrett-Peters ve ark. (2017) başka bir anne baba duygu inaniş sınıflaması önermiştir. Bu öneri kapsamında anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları şu şekilde açıklanmıştır; 1) hem olumsuz hem de olumlu duygular

değerlidir, olumlu ve olumsuz duyguların ifadesi ve deneyimi faydalıdır, çocuk için önemli fırsatlar sağlar; 2) Çocukların duyguları tehlikeli veya sorunludur, bu nedenle duyguların çoğu durumda yararlı olmadığı şeklinde algılanır ve bundan kaçınılmalıdır; 3) Çocukların duygusal rehberliğe ihtiyaçları vardır ve anne babalar duyguların hem nedenleri hem de sonuçları için açık yönergeler vermelidir.

Anne babaların çocukların duyguları ile ilgili inanışları kapsamında *sosyalleştirme* boyutunda çocukların duygularını sosyalleştirmeye inanan anne babaların, çocuklarıyla etkileşimde bulunmaya, çocukların duygularıyla baş edebilmeleri yollarını öğretmeye, çocuklarıyla duyguları tartışmaya istekli anne babalar olduğu anlaşılmaktadır (Parker ve ark., 2012). Ayrıca duygu sosyalleştirmenin önemine inanan anne babalar duygularla ilgili inanışlarını duygunun ifade edilmesine yansıtarak aile iklimi içinde uygun olan ve olmayan davranışları da öğretmektedirler (Morris ve ark., 2007)

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları kapsamında yer alan *duyguların kontrol edilebilirliği* boyutunda, özellikle çocukların duygularını kontrol etmekte zorlandığı durumlarda (örneğin spor etkinliğinde, bir oyunda kazanma veya kaybetme) çocuklarıyla aralarındaki etkileşimleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Parker ve ark., 2012). Olumsuz duyguyu düzenleyebilme kapasitesine ilişkin becerinin yaşamın ilk yıllarından gelişmeye başladığı ve çocukların duyguyu düzenleyebilme, kontrol edebilme becerisinin sosyal olarak uyumlu davranışların ortaya çıkmasını desteklediği vurgulanmaktadır (Eisenberg ve ark., 1998). Çocukların duygularını düzenleyebilmek için bilişsel ve nörobiyolojik temelli içsel kaynaklara sahip olabildikleri, ancak anne babaların çocukların duygularını düzenlemede onlara yardımcı olan en önemli sosyalleştirme kaynakları olduğu kabul edilmektedir (Rutherford ve ark., 2015).

Parker ve ark. (2012) anne babalarla yaptıkları kapsamlı nitel çalışmadaki odak grup görüşmelerinde yukarıda bahsedilen boyutların yanısıra *duyguların ilişkisel yapıları* boyutunun da önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu boyutun aile sistem yaklaşımının temel bakış açısını yansıttığı anlaşılmaktadır. Duyguları sosyalleştirmenin nasıl oluştuğunu anlamaya çalışan aile sistem yaklaşımına göre aile bir sistem olarak bireylerin oluşturduğu toplamlarından daha büyük bir bütündür ve sistemde yer alan her birey veya ilişki tek başına hareket etmemektedir (Minuchin, 1985). Sistemde aile ve aile üyeleri çocukları duyguların uygunluğu hakkında bilgilendirmektedir. Duygular hakkındaki mesajlar açık ve net olursa anne babaların çocuk üzerinde güçlü bir etkisi olmaktadır (Saarni & Buckley, 2002). Aile sistem yaklaşımından hareket eden duyguların ilişkisel boyutu ilk olarak, anne babaların çocukların duygularını her zaman anne babalarıyla paylaşması gerekip gerekmediğine ilişkin inanışını vurgulamaktadır. İkinci olarak, anne babaların duygusal bağ kurma ve çocuklarıyla uyum sağlama konusunda çocuklarıyla kendilerini duygusal bir müttefik olarak görme eğiliminde olduklarını, anne babaların duyguların bulaşıcı olduğunu ve birden fazla aile üyesini etkileyebileceğine ilişkin inanışlarını işaret etmektedir (Parker ve ark., 2012).

Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında ele alınan önemli boyutlardan biri de *duyguların değişmezliğidir*. Bu boyut çocukların duygularının ve duygusal becerilerinin zaman içinde ve çocukların yaşına göre değişip değişmeyeceğine ilişkin anne babaların inanışlarını yansıtmaktadır. Bu gelişimsel bakış açısının çocukların gelişimsel özelliklerini göz önünde bulunduran anne babaların, duyguların çocukların yaşlarına göre değişebileceğini kabul ettikleri ve çocuklarını destekleyici bir şekilde sosyalleştirdikleri bildirilmektedir (Parker ve ark., 2012).

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları kapsamında ele alınan bir diğer boyut da manipülasyon boyutudur (Dunsmore ve ark., 2009). Çocukların duyguları ile ilgili yetenekleriyle ilişkilendirilen manipülasyon boyutu çocukların istediklerini elde etmek için anne babayı manipüle edebileceği ve duyguları kullanabileceği yönündeki inanışı yansıtmaktadır. Çocukların duyguları kullanarak istediklerini elde edebileceklerine yönelik anne baba inanışının çocukların sosyal ve duygusal uyumsuzluğunu yordadığı belirtilmektedir (Halberstadt ve ark. 2013). Gelişimsel açıdan ele alındığında çocuklar beş yaşla birlikte kendi gücünü, sınırlarını farkedebilir ve kendini algılama kapasitesi artar, olumlu ve olumsuz duygularını keşfetmeye başlayabilir (Brown ve ark., 2008). Bu gelişimsel bilgiyi arka planda tutan ve çocukların duyguları sadece isteklerini elde etmenin bir aracı olarak kullandıklarına yönelik inanış anne babaların çocukları ile aralarındaki yakın ilişkinin zayıflamasına, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını göz ardı edilmesine ve özellikle olumlu duyguların çok daha az doğru olarak kabul edilmesine yol açabilir. Yukarıda bahsedilen bir dizi anne babaların duyguları hakkındaki inanışına ek olarak Halberstadt ve ark. (2013) anne baba bilgisinin anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları kapsamında duyguların ilişkisel yapısı boyutunda yer alan bir inanış olduğunu belirtmektedir. Anne babaların çocuklarının duyguları hakkında daha fazla bilgi sahib olmalarının önemi, anne babaların çocukların duygularını bilmenin ve aile içinde karşılıklı olarak duyguları paylaşmanın mümkün kılınması ile vurgulanmaktadır. Ayrıca anne babaların çocukların duygularını bildikleri takdirde sorunlarla başa çıkabilmelerinde çocuklara yardım etme fırsatı yakaladıklarını ve de çocuk ile anne baba arasındaki duygusal bağın da güçlendiği belirtilmektedir.

Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışları ve Duygu Sosyalleştirme Süreçleri ile Arasındaki İlişki

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ile duygu sosyalleştirme süreçleri arasındaki ilişkideki bilgilerin temellerinin ilk olarak üst duygu felsefesi kavramından bahsedilmesi (Gottman ve ark., 1996) ile atıldığı belirtilebilir. Bu nedenle anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarını inceleyen çalışmalar ağırlıklı olarak duygu koçluğu felsefesi, duyguları reddetme (göz ardı etme) felsefesi ve anne babaların duyguları kabul etmesine dayanmaktadır. Hakim-Larson ve ark., (2006), duygu koçluğu felsefesinin anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik olarak verdikleri duyguyu cesaretlendirici tepkiler ile pozitif olarak ilişkili olduğunu ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına karşı küçümseyici ve cezalandırıcı tepkileri ile negatif olarak ilişkili olduğunu belirtmiştir. Duyguyu göz ardı etme felsefesinin, çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri küçümseyici ve cezalandırıcı tepkiler, anne babanın çocuğun olumsuz duygusu karşısında sıkıntı hissetmesi ile pozitif yönde ilişkili iken, anne babanın çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri duyguyu cesaretlendirici tepkiler ile negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarını inceleyen başka bir çalışmada ise okul öncesi dönemdeki çocuklarının olumsuz duygularını kabul etmeye yönelik inanışa sahip olan annelerin çocukların olumsuz duygularına daha az destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri (örn. duyguyu küçümseyici, cezalandırıcı tepkiler) verdikleri belirtilmiştir (Wong ve ark., 2009). Bununla birlikte anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ile duygu sosyalleştirmeyi inceleyen başka bir çalışmada Halberstadt ve ark.,

(2008) annelerin duygular tehlikelidir yönündeki inanışları ile annelerin çocuklarına duyguları ifade etme gücü arasında olumsuz bir ilişkiyi de ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte annelerin duygular değerlidir inanışına sahip olduğunda çocukların karşı karşıya kaldıkları duygusal olumsuzluklarda destek arama, problem çözüme ve duygu odaklı baş etme stratejilerini kullanabildikleri belirlenmiştir. Alan yazınında ayrıca çocukların duygularının istikrarlı olduğuna ve değişmeyeceği yönünde inanışa sahip olan anne babaların çocukların özellikle olumsuz duygularına probleme odaklı, duyguya odaklı veya duygu ifadesini cesaretlendirici gibi daha az destekleyici tepkiler verdikleri belirtilmiştir (Halberstadt ve ark., 2013). Bununla birlikte çocukların duygularını kontrol edebileceğine veya duyguları kendi başlarına öğrenebileceğine inanan anne babaların çocuklarının duygularına cezalandırıcı ve duyguyu küçümseyici gibi duygu sosyalleştirme tepkileri verdikleri, çocuklarına duygular konusunda daha az koçluk/rehberlik yaptıkları belirtilmektedir (Chavira ve ark., 2000; Halberstadt ve ark., 2013). Çocuklarının duygularında gelişimsel bakış açısını dikkate almayan ve çocukların duygusal tarzlarının değişmez olduğuna inanan anne babaların çocukların özellikle olumsuz duygularına destekleyici sosyalleştirme tepkilerini verme olasılıklarının (örn., duyguyu ifade etmeye cesaretlendirici tepki) düşük olduğu belirtilmektedir (Halberstadt ve ark., 2013). Böylece çocukların duyguları ile ilgili öz kontrol becerilerinin gelişmediği durumlarda ise sosyal ve psikolojik olarak uyumsuz davranışlar ortaya çıktığı ileri sürülmektedir (Calkins & Fox, 2002).

Alan yazınında anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarını duygu sosyalleştirme süreçlerinden biri olan çocuğun duygularına verilen tepkiler ile değil aynı zamanda duygu koçluğu ile olan ilişkisinin de ele alındığı anlaşılmaktadır. Özellikle, anne babaların olumsuz duygunun değerine olan inanışlarının, çocukları ile olan etkileşimleri sırasında aile içinde olumlu duyguyu ifade etmeleri ve çocukların duygularına rehberlik yapmaları ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Baker ve ark., 2011). Çocuklar anne babaların duygusal ifadelerini gözlemlediğinde anne babalar duygusal ifadeler yoluyla da çocuklarına model olurlar, bu model olma süreci bilinçli ve bilinçsiz bir şekilde gerçekleşebilir (Denham, 1998). Çocukların olumlu ve olumsuz duygularını kabul eden ve tüm duyguların değerli olduğuna inanan anne babaların çocuklarıyla birlikte zaman geçirirken (örn. birlikte oyun oynarken, kitap okurken, yemek yaparken vb.) duygularını çocuklarla paylaşırken ve aile içinde duygunun ifade edilmesinde daha yapıcı ve olumlu birer model olabilirler. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal bilişsel açıdan oldukça aktif olmaları ve sürekli olarak gördükleri olayları, nesnelere ve yaşamlarındaki olayları anlamlandırma çabası ile birlikte yaşamlarındaki önemli bireyleri onların duygusal ifadeleri ve duyguları gösteriş şekilleri de dahil olmak üzere model almaya fazlasıyla eğilimlidirler.

Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışlarının Çocukların Sosyal ve Duygusal Yetkinliği ile İlişkisi

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının çocukların duygu sosyalleştirme süreçlerinde önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir (Dunsmore ve ark., 2009; Jones ve ark., 2002). Bu tespitten bu yana bazı araştırmacılar anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının çocukların sosyal duygusal yetkinliği ve davranış sorunları üzerindeki etkilerini incelemek konusunda özel bir ilgi duymuşlardır (Caiado ve ark., 2021; Wilson ve ark., 2012). Bu özel ilginin nedeni anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini, hatta çocukların kimliklerinin gelişimini etkilemesi ve bu etkinin de çocukların duygusal deneyimlerini, başkalarıyla olan duygusal yaşantılarını, ilişkilerini, olayları anlaması ve değerlendirmesine ilişkin şemaları da (Bohanek ve ark., 2009; Fivush, 2008) şekillendirmesidir (Halberstadt ve ark., 2008).

Çocukların duygularına koçluk/rehberlik yapmanın ve duyguların değerli olduğu yönünde anne baba inanışına sahip olmayan anne babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygusal yetkinliğin önemli bir bileşeni olan duygu anlama konusunda ve bu kapsamda duyguyu isimlendirmede güçlük çektikleri bildirilmiştir. Bunun tam tersi olarak çocukların duyguların nedenleri ve sonuçları hakkında çocuklara koçluk/rehberlik yapmaya inanan anne babaların çocuklarının ise duygu anlama becerilerinde daha yetkin olduğu anlaşılmıştır (Dunsmore & Karn, 2001; 2004). Çocukların yaşları büyüdükçe, örneğin orta çocukluk döneminde anne babaların duygulara ilişkin rehberliğinin çocukların duyguları tanıma becerisinin gelişiminde bozucu bir etki yaratabileceği belirtilmektedir. Bunun nedeni olarak da anne babanın aşırı derecedeki duygu sosyalleştirmesinin çocukların kendi gelişimindeki etkilerini azaltacağı veya çocukların yaşları büyüdükçe bu becerilere yeteri kadar sahip olamadıklarında anne babanın endişeye kapılabileceği ileri sürülmektedir (Castro ve ark., 2015). Okul öncesi dönemde çocukları olan anneler ile yapılan başka bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş ve çocukların duyguları kendi başlarına öğrenebileceğine inanan annelerin çocukların duyguları tanıma becerisinin oldukça zayıf olduğu belirtilmiştir (Perez-Rivera & Dunsmore, 2011).

Olumlu duyguların aile içinde ve akran ilişkilerinde ele alınması küçük yaşlardan itibaren çocukların olumlu yaşantılarını anlatmalarını cesaretlendireceği, ayrıca çocukların duygusal yetkinliği (duygu düzenleme, duygu anlama, duygunun ifadesi), güvenli bağlanma ve psikolojik iyilik hali için önemli olduğunu belirtilmektedir (Frederickson, 1998a; Stifter ve ark., 2020). Bununla birlikte Halberstadt ve ark. (2013) duyguların değeri boyutu ile ilişkili olarak anne babaların çocukların olumlu duygularının olumsuz taraflarına odaklanabildiklerini (örn. çocuklar çok mutlu olduklarında kontrolden çıkabilir) ve çocukların olumlu duygularının düzenlemesi üzerindeki etkisine değinmiştir.

Olumlu duyguların yanısıra, olumsuz duyguların değerine de inanan anne babaların olumsuz duygusallığı yoğun olan çocukların duygularını düzenlemesine yardım ettiklerinde çocukların duygusal ve sosyal becerileri öğrenmesine destek oldukları çünkü bu anne babaların duygu düzenleme becerilerini çocukların gelişimi için önemli bir fırsat olarak gördükleri belirtilmektedir (Gottman ve ark., 1996). Çocukların duygularının tehlikeli veya sorunlu olduğuna inanan anne babalar, çocukların duygularına önem vermekten daha çok duyguların yararlı olmadığına inanmaktadır. Bu anne babalar çocukların öfke, kızgınlık, üzgün olma gibi olumsuz duygularının çocuklar için sorun yaratacağına inanır, çocukları mutlu, neşeli gibi olumlu duygular hissettiklerinde ise çocukların kontrolden çıkabilecekleri inanışına sahiptir. Duyguların tehlikeli ya da sorunlu olduğuna inanan anne babalar kendi duygularını gizleme eğiliminde oldukları gibi çocukların duygularını ilişkin de daha az açıklama yapmakta ve çocukların duyguyu düzenleme ve kontrol edebilmesine de daha az yardımcı olabilmektedir (Perez-Rivera & Dunsmore, 2011).

Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarının çocukların duygusal yetkinliği ile ilişkili olduğu kadar sosyal yetkinlik ile de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların duygularını görmezden gelmeyen, duyguları fark edip kabul eden anne

babaların çocukların duygularına “yapı iskelesi” oluşturarak rehberlik yapması ve çocukların duygularını pozitif bir şekilde pekiştirerek sosyal yetkinliğin gelişimine katkı sundukları (Denham ve ark., 1997) bilinmektedir. Bu katkının sosyal yetkinliğin önemli becerilerinden biri olan akran ilişkilerinde ve çocukların ev dışında karşı karşıya kaldıkları ilk sosyal bağlam olan okul öncesi eğitim ortamlarında kendini daha da baskın bir şekilde gösterebilmektedir (Katz & Windercker-Nelson, 2004). Okul öncesi dönemdeki çocuklar anne babaları veya kardeşleri dışındaki bireylerle, akranlar ve öğretmenlerle artan bir etkileşim yaşamaya başlamaktadır (Žumarova, 2014). Böylece çocuklar yeni girmiş oldukları bu sosyal ortamdaki yaşadıkları değişiklikler karşısında duygularını nasıl kontrol edeceklerini ve uygun bir şekilde nasıl ifade edeceklerini öğrenmektedirler (Eisenberg ve ark., 1998). Çocukların olumlu ve olumsuz duyguları hakkında bilgi sahibi olmanın önemine, çocukların duygularının değerli olduğuna inanan anne babalar çocukların aile ve okul arasındaki bu geçişlere iyi uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu anne babalar çocukların okul öncesi dönemin gerektirdiği sosyal çevrenin taleplerinin karşılayabilecek, davranışsal kontrol ve esneklik göstererek yeni başladıkları okul öncesi eğitim kurumlarına, bu yeni çevreye, sosyal uyum sağlamasına destek olmaktadır (Corsaro ve ark., 200). Bunun tam tersi olarak daha az davranışsal kontrol ve esneklik gösteren ve sık sık duygusal patlamalar yaşayan çocuklar, bu yeni sosyal ortamda daha az etkili işlev gösterebilir, sosyal yetkinlik ile ilgili beceriler konusunda güçlük yaşayabilmektedirler. Bu durumda bu çocuklar sosyal ve duygusal olarak uyumsuzluk çeken çocuklar olarak değerlendirilmektedir (McClelland & Morrison, 2003). Bu kapsamda ergenlik döneminde de olumsuz duygularının (örn. öfke) kabulünün önemli olduğuna inanan anne babaların çocukların dışsallaştırılmış davranış sorunlarının ele alınmasında katkı sağlayacağı (Shortt ve ark., 2010) ifade edilmektedir.

Ayrıca aile katılımı, anne baba iletişimi gibi yapılarda anne babanın çocuğun duygusal yetkinliği ile ilgili becerileri bilmenin öneminden bahsedilmekte olup (Fantuzzo ve ark., 2004) bu nedenle de çocukların duyguları hakkında bilgi sahibi olmaya yönelik anne baba inanişin çocukların içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış sorunlarının azaltılmasında önemli yarar sağlayacağı belirtilmektedir (Kılıç & Kumandaş, 2017). Bununla birlikte alan yazını üst duygu felsefesinin, duygu odaklı anne babalığın sadece erken çocukluk döneminde değil, orta çocukluk ve ergenlik dönemindeki davranış sorunları ve duygusal ve sosyal yetkinlik ile de ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, orta çocukluk ve ergenlik dönemindeki olumsuz duyguların seviyesi yüksek olduğunda annelerin olumsuz duyguları görmezden gelmedikleri ve olumsuz duyguları önemsediklerinde çocukların ve ergenlerin içselleştirilmiş davranış sorunlarında azalmalar görüldüğü, hatta bu durumun karşıt olma karşı gelme davranım bozukluğu için önemli bir koruyucu faktör olduğu da belirtilmektedir (Dunsmore ve ark., 2013). Bir başka çalışma da beşinci sınıf öğrencilerinin annelerin çocuklarının olumsuz duygularını daha fazla kabul etmesinin çocukların okul ortamında akranları tarafından daha fazla kabulü ve akran ilişkilerini daha sağlıklı bir şekilde kurmalarında destekleyici olduğu bildirilmektedir (Wong ve ark., 2008).

Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnanışları, Kültür ve Çevre

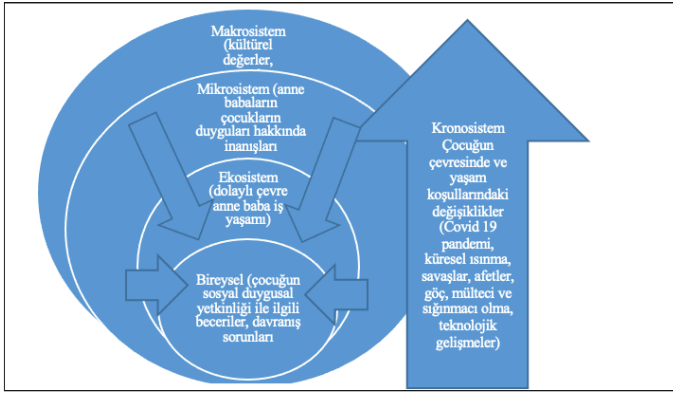
Kültür zaman içinde süreklilik teşkil eden normların, tutumların, değerlerin, rollerin, dil ve sembollerin kazanılmasını içermekte olup, bu öğelerin kazanımı bir nesilden diğer nesile aktarılmaktadır (Edwards & Bloch, 2010). Bireylerin sahip olduğu karmaşık duyguların içinde yaşadığı toplum ve kültür yoluyla öğrenildiği ve modellendiği, dil aracılığı ile şekillendiği bilgisi göz önüne alındığında anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanişlarının içinde yaşanan kültürel bağlama duyarlı olduğu belirtilmektedir (Trommsdorff & Cole, 2011). Bu nedenle bu derleme çalışmasında anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanişları üzerinde kültürün ve çevrenin etkilerinin anlaşılabilmesi için Bronfenbrenner’in Ekolojik Sistemler Kuramı (1979), Triandis (1996; 2001), Markus ve Kitayama (1991) ve Kağıtçıbaşı’nın (1999; 2002) kültürel modelleri, Hofstede’nin (2011) 6D-Kültürel Boyut modeli ele alınmıştır.

Ekolojik Sistemler Kuramı ve Kültür

Anne baba inanişlarını şekillendiren kültür ekolojik bağlamda ele alındığında Ekolojik Sistemler Kuramının yararlanmak mümkündür. Ekolojik Sistemler Kuramı bir çocuğun gelişimi üzerindeki sosyal ve kültürel etkinin çeşitli iç içe geçmiş katmanlar (yapılar) aracılığı ile anlaşılması gerekliliğini savunmaktadır. Bu nedenle anne babaların duygular hakkındaki inanişları ve kültürün etkisi bu derleme çalışmasında öncelikle Ekolojik Sistemler kuramı ile ele alınacaktır. Bronfenbrenner’in Ekolojik Sistemler Kuramına (1979; 1980) göre, en yakından en uzağa doğru organize olan bu iç içe geçmiş katmanlar şunlardır; 1) Mikrosistem (çocuğun yakın çevresini oluşturan aile ve arkadaşlar); 2) Mezosistem (aile ve arkadaşlar arasındaki karşılıklı ilişki ve iletişim); 3) Eksosistem (anne babanın işyeri, çalışma alanı); 4) Makrosistem (kültürel tutum, yasalar, ekonomik ve sosyal yapılar); 5) Kronosistem (şimdiki zamanın etkisi, COVID-19 nedeniyle sosyal ve fiziksel mesafe, bireylerin eve kapanması örnek olarak verilebilir)

Ana mikro sistemlerden biri olan anne babalar, çocuğun gelişimini doğrudan etkileme durumundadır, çünkü çocuklar toplumda nasıl yer edineceklerini bulmayı aile aracılığı ile öğrenmektedirler (Paat, 2013). Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine mezosistemde yer alan okul, aile ve akran ilişkilerinin etkileşimi katkıda bulunmaktadır (Eamon, 2001). Anne babaların iş yaşamları, çalışma alanlarının yer aldığı eksosistemde anne babaların iş yaşamında yaşadığı güçlükler ve zorluklar çocukların duygusal ve sosyal olarak başa çıkma kapasitelerini etkilemektedir (Strazdins ve ark., 2010). Makro sistem içindeki kültürel değerler ve uygulamalar ise ailelere anne babalığın gerçekleştiği sosyal bağlamı oluşturup anne babaların inanişlarını etkiliyor görünmektedir (Paat, 2013). Makrosistemdeki kültürel kuralların, normların, değerlerin anne babaların inanişlarını ve doğal olarak anne babaların çocuklarıyla nasıl etkileşimde bulunduğunu yönlendirdiğini göstermektedir. Çevrenin durağan bir yapıda olmaması nedeniyle kronosistem yaşamsal değişiklikleri işaret etmektedir. Günümüzde Covid 19-pandemi, küresel ısınma, savaşlar, mülteci ve sığınmacı olma, teknolojik gelişmeler gibi faktörlerin çocukların psikolojik sağlığını etkilediği belirtilebilir.

Bronfenbrenner tarafından önerilen ve yukarıda açıklanan ekolojik sistemler dahilinde makrosistemde yer alan kültürel değerlerin ve mikro sistemde yer alan anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanişlarının, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimini karşılıklı olarak nasıl etkilediğini anlamaya çalışmak önemlidir. Bu çerçevede makro düzeyde duygulara yönelik kültürel değerlerin, mikro düzeyde anne babaların duyguların kurallarını algılama ve anlama şeklini, çocukların duygularına yönelik inanişlarını etkileyeceği ve bireysel düzeyde de çocukların duygusal yetkinlik ile ilgili becerileri (duygu anlama, duyguyu ifade etme ve duygu düzenleme) sosyal yet-

Şekil 1.
Bronfenbrenner'in (1979) Ekolojik Sistemler Kuramı'nın Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışlarına Göre Uyarlanması

yönelik inanışlara sahip olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu çalışmada annelerin duygular hakkındaki inanışlarının şehirdeki yaşam alanlarına göre ve annelerin öğrenim düzeyine göre farklılık gösterebileceği ifade edilmektedir. Bahsedilen bu araştırmaların Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramının anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının anlaşılmasında iyi birer örnek olabileceği düşünülebilir.

Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının kültürel yapılar içinde şekillendiği bilgisinden (Olson ve ark., 2019) yola çıkıldığında duygulara yönelik inanışların kültürel modellerin içinde nasıl daha görünür olduğu anlaşılacaktır. Bu görünürlüğü Triandis'in (1996; 2001) bireycilik ve toplulukçuluk (kollektivist) kültürel modellerinde ve Markus ve Kitayama'nın (1991) belirttiği bağımsız ve karşılıklı bağımlı benlik temellerinde içinde daha da belirgin olduğu ileri sürülebilir.

Model olma, çocuğun duygularına yönelik duygu sosyalleştirme tepkileri, anne babaların çocukların duygularına koçluk/rehberlik yapma gibi duygu sosyalleştirme süreçlerinin kültürler arası farklılığa göre incelenmiş olmasına (McCord & Raval, 2016; Yu ve ark., 2015) rağmen anne baba inanışlarının farklı kültürlerde incelenmesi ile ilgili çalışmanın çok az sayıda olduğu görülmektedir. Örneğin, Nelson ve ark., (2012) ise toplulukçu kültürel modeli temsil eden Afrika kökenli annelerin, bireycilik kültürel modeli temsil eden Avrupa kökenli Amerikalı annelere göre çocukların olumsuz duygularını toplum içinde açıkça ifade etmelerinin ve göstermelerinin uygun olduğuna daha az inandıklarını belirtmektedir. Bu çalışmadan da yola çıkılarak bireycilik kültürel modelin bireyin kendi duygusunu ön plana alarak bireycilik kültürel modelin içinde bağımsız benliklerin oluşmasına izin verdiği söylenebilir. Ayrıca toplulukçu kültürel modelde ise duyguların birinci işlevinin kişiler arası ilişkileri ve grubun uyumunu teşvik etmeye, grup üyelerinin duygusuna önem vermeye ve böylece bağımsız benliğe nispeten karşılıklı bağımlı benliğe dayandığı belirtilebilir.

Triandis, Markus ve Kitayama'dan farklı olarak Kağıtçıbaşı (1999; 2002) sosyoekonomik gelişmenin kırsal bölgelerden kentsel topluluklara doğru hareket eden ülkeler (Türkiye ve Çin örnek ülkeler olarak söylenebilir), bir başka ifade ile gelişmekte olan ülkeler için "Duygusal/Psikolojik Bağlılık" modelini önermiştir. Bu model bireycilik ve toplulukçu kültürel modellerden niteliksel olarak farklı bir üçüncü kültürel yapı önermiştir. Duygusal/psikolojik bağlılık kültürel modelinde duygusal bağlamda karşılıklı bağlılık görülürken, maddi bağlamda birey ve aile arasında bağımsızlık ön plana çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010). Anne babaların duyguları hakkındaki inanışlarını Çin kültüründe ele alan çalışmalardan biri olan Chan'ın (2012) çalışmasında çocukların duyguları öğrenebilmesi için annelerin çocukların duygusal yaşantılarıyla yüz yüze kalması gerekliliğine inandıkları sonucu elde edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada, annelerin çocukların duyguların nedenleri, sonuçları üzerinde düşünmelerinin ve uygun olan duyguyu bulup göstermelerini öğrenebilmeleri için anne babaların çocuklara duygularla ilgili koçluk/rehberlik yapmanın önemine inanmadıklarını belirtmişlerdir. Annelerin çocukların duygularına yönelik olarak bu inanışlarının Çin kültüründe çocuğu sevmenin, disipline etmenin ve çocukla ilgilenmenin bir arada oluşunu temsili olan "guan" olarak isimlendirilen bu anne baba inanışı duygu koçluğu üst duygu felsefesi ile uyumlu görünmediği ileri sürülebilir. Buna karşın Kağıtçıbaşı'nın duygusal/psikolojik bağlılık kültürel modelinde (2010) ele aldığı üzere çocuğun bağımsızlığı ve anne babaya bağlılığının bir arada bulunmasının duygu koçluğu felsefesini daha çok destekler nitelikli bir temel olabileceği ileri sürülebilir. Ancak bu konunun görgül çalışmalarla desteklenemeye de ihtiyacı olduğunu söylemek de gerekmektedir.

Hofstede'nin 6D- Kültür Boyutları Modeli

Anne babaların duygular hakkındaki inanışları sadece bireycilik ve toplulukçu ve duygusal/psikolojik bağımlılık kültürel modellerinde değil daha farklı kültürel modellerde farklı boyutlar içinde de kendini gösterebilir. Bu doğrultuda anne babaların duygulara yönelik inanışları Hofstede'nin (2011) geliştirdiği 6D-Kültür Boyutları ve kültürel değerlerin ölçümünde kullanılan modelinde ele alınabilir. Hofstede'nin modeli esasen anne babaların duygular hakkındaki yönelik inanışlarını değerlendirmek için geliştirilmiş bir model değildir, insanların farklı ülkelerde, özellikle örgüt kültürü veya işyerlerinde, nasıl davrandığına dair eğilimi yakalayarak kültürleri kategorize etmek için kullanılan bir model niteliği taşımaktadır. Ancak bu kapsamlı modelin de anne babaların duygular hakkındaki inanışlarını açıklamada işlevsel bir rol oynayacağı düşünülmektedir (Tablo 1). Bu çalışmada Hofstede'nin modeli anne babaların duyguya yönelik inanışlar kapsamında ele alınıp sınırlı sayıdaki görgül çalışmaların bulguları eşliğinde açıklanmıştır.

kinlik ile ilgili becerilerini (işbirliği, takım çalışması, yardımlaşma vb.) şekillendireceği ve içselleştirilmiş davranış sorunları (anksiyete vb.) dışsallaştırılmış sorunlarını (saldırganlık vb.) etkileyeceği söylenebilir (Şekil 1). Örneğin, Şili'nin güneyinde ve güneybatı Arjantininde özellikle daha kırsal bölgelerde yaşayan Mapuçelerin aile içinde yaşlıların hikâye anlatımını dinleme ve yaşlıları izleme gelenekleri anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarını şekillendiren önemli bir kültürel gelenektir. Bununla birlikte Mapuçelerin çocukların duygu düzenlemesinde anne babaların doğanın, içinde yaşanılan ekolojik çevrenin de önemli olduğuna, çocukların duygularını bilmenin önemli olduğuna yönelik anne babalık inanışlarına sahip olduğu belirtilmektedir (Halberstadt ve ark., 2020). Mapuçelerin kültüründe anne babaların duygu ile ilgili inanışlarının içinde yaşadıkları ekolojik çevreden etkilenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Raval ve Martin de (2009) Hindistan'ın gelir ve öğrenim düzeyi düşük bölgelerde yaşayan annelerin şehir merkezine yakın yerlerde yaşayan annelere göre, çocukların kızgınlık ve üzüntü duyguları için daha az kabul edilebilir olduğuna

Tablo 1.
Hofstede'nin 6D- Kültür Boyutları Modeli

Kültürel boyutlar	Özellikleri
Bireyci kültüre karşı toplulukçu kültür	Bireycilik: Bağımsızlık, özerklik, bireyden kendi zihnini ve duygularını ifade etme beklentisi. Toplulukçuluk: bir gruba üyelik, karşılıklı bağlılık, uyumu koruyan duyguları ifade etme beklentisi
Maskülenliğe karşı Femininlik (Erillığe karşı Dişilik)	Maskülenlik: Aile içinde çocuğun bakımına yönelik sorumluluğun cinsiyete göre farklılaşması, kadınlar daha duygusal olur düşüncesi Femininlik: Hem kadınların hem erkeklerin duygularını belli etmesi ve çocuğun bakımından eşit derecede sorumlu olma
Güç mesafesi (güç aralığı)	Güç mesafesinin geniş olması; aile içindeki güç eşitsizliğini ve otorite ilişkisini yansıtır, ailedeki yaşlı bireylerden korkulur, saygı duyulur, anne babalar çocuklara itaat etmeyi öğretir. Güç mesafesinin dar olması; çocuklar diğer aile üyeleri ile eşittir, aile üyeleri kararları eşit düzeyde alır
Hoşgörüyeye karşı Kısıtlama/Sınırlama	Hoşgörü: Yaşamdan hoşnut olmak, eğlenmek, yaşamla ilgili istekleri ertelememek, Kısıtlama/Sınırlama: sosyal normlar, gelenekler, kültür değerler duygusal ihtiyaçları sınırlar, engeller
Belirsizlikten Kaçınma	Belirsizlikten kaçınmanın yüksek düzeyde olması; yüksek düzeyde stres ve kaygı, aşırı duygusallık, tehdit altında hissetme Belirsizlikten kaçınma düşük düzeyde; daha az stres ve kaygı, yüksek düzeyde öz kontrol, farklılıklara karşı saygı ve hoşgörü
Uzun vadeli uyuma karşı kısa vadeli uyum	Uzun vadeli uyuma eğilimli toplumlar: Gelenekleri, değerleri yaşamın merkezine yerleştirir. Kısa vadeli uyuma eğilimli toplumlar; gelecek odaklıdır, "şimdi ve burada" odaklı yaşamayı talep eder.

Parker ve ark. (2012) bazı kültürlerdeki anne babaların aile içinde çocukların duygularını ifade ederken yetişkinlerin yanında daha saygılı olmaları gerektiğine inandıklarını ifade etmektedir. Bu durumun Hofstede'nin (2011) modelinde aile içindeki güç mesafesini işaret ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin; ailenin içindeki *güç mesafesi* boyutunda Norveçli anne babaların çocukların duygusal ihtiyaçlarını dinlemenin önemine inanmakta ve çocukların aile içinde ve diğer yetişkinlerin yanında duygularına özgürce ifade etmelerini Rus anne babalara göre daha fazla kabul etmektedir. Özellikle Norveçli anneler, çocukların mutluluk gibi kurallara veya koşullara bağlı olabilen duyguları ifade edebilmeleri için çocuklara daha fazla destek olunmasına inanmaktadır, böylece çocukların *belirsizlikten kaçınma düzeyleri* daha düşük olacaktır (Gundersen & van der Weele Gjøn, 2020).

Wang (2001) yaptığı çalışmada özellikle bireycilik kültürel modeli yansıtan kültürlerde anne babaların çocuklarını duygularla ilgili yetiştirirken çocuklarla sohbet etmenin önemine inandıklarını ve de çocukların geçmiş yaşantılardaki duygularını çocuklarıyla aile içinde çocuğun içinde bulunduğu şimdiki yaşında da, bir başka ifade ile "*şimdi ve burada*" odağında tartışmanın önemli olduğunu belirtmektedir. Bireyci kültürlerde geçmiş hakkında konuşmanın daha fazla olduğu, böylece çocuklar ve anne baba arasında güçlü bağlar oluştuğu ileri sürülmektedir. Çocukla geçmiş hakkında konuşmanın okul öncesi dönemden itibaren çocukların duygularını rahatça ifade edebilmede önemli olduğu belirtilmektedir (Bird & Reese, 2006). Bu bağlamda bir başka örneği de Norveçli babaların çocuklarını yetiştirirken çocukların duygularla ilgili yaşantılardan yola çıkarak *geleceğe odaklanmanın* önemine inandıklarını belirttikleri şeklinde verilebilir (Gundersen & van der Weele Gjøn, 2020). Norveçli babaların bu inancı aynı zamanda Hofstede'nin (2011) çalışmasında bireyci kültürün bir özelliği olduğu da belirtilebilir. Buna karşın özellikle toplulukçu kültürlerde, örneğin Çinli anne babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla geçmiş olaylar hakkında konuşurken (özellikle olumsuz olaylar) daha az detay ve değerlendirmeye girdikleri, daha fazla olumsuz kelime kullandıkları (Fivush & Wang, 2005), geçmiş olaylar hakkında daha sınırlı açıklama ve değerlendirme yaptıkları (Wang, 2006) anlaşılmıştır. Bu çerçevede toplulukçu kültürlerde anne babaların duygular hakkındaki inanışlarında geleneksel değerlerin baskın olduğu *uzun vadeli uyumun* ön planda olduğu ileri sürülebilir. Hofstede (2011) 6D-Kültür Boyutları Modelinde *maskülenlik ve femininlik* boyutlarının yansımalarını duygu sosyalleştirme süreçlerinde farklı çalışmalarda görebilmek mümkündür. Örneğin okul çağındaki çocuklarla yapılan çalışmalarda annelere göre babaların kız çocukları ile üzüntü içeren duygusal durumları daha fazla konuştukları, ancak özellikle küçük yaşta çocuklarla konuşma içeriklerinin ağırlıklı olarak olumsuz kelimeleri daha fazla barındırdığı (Zeman ve ark., 2010) anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Hofstede'nin (2011) modelindeki cinsiyetler arası farklılığı anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında cinsiyet temelinde de görmek mümkündür. Rus anne babalara göre, Norveçli anne babaların cinsiyet eşitliğine daha yüksek değer verme eğiliminde oldukları, erkek çocukların ve kız çocukların duygularını eşit şekilde ifade etmeleri gerektiğine yönelik inanışa sahip oldukları da belirtmektedir (Gundersen & van der Weele Gjøn, 2020).

Parker ve ark. (2012) duyguların her ortamda ifade edilip edilmemesine veya kontrol edilip edilmemesine ilişkin kültürel farklılıklar olduğunu belirtmektedir. Örneğin, sosyal bir toplantıda, bir görüşmede sıklıklarına rağmen çocukların süreci devam ettirmeleri gerektiğine ilişkin anne babaların duygulara yönelik inanışlarında Rus anne babaların Norveçli anne babalara göre daha kuralcı ve katı oldukları anlaşılmıştır, hoşgörülü olmadıkları belirlenmiştir. Ancak Norveçli anne babaların ev ödevlerinden/ev işlerinden sıkıldıklarında çocukların devam etmesini daha önemli bulmuşlardır (Gundersen & van der Weele Gjøn, 2020). Bu bulgulardan yola çıkarak toplulukçu kültürlerin grup içinde uyumun ön planda olmasına ve uyumun bozulmamasına önem verdikleri, grubun uyumunun bozulmasını *hoş görü* ile karşılamadıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle toplulukçu kültürel modellerde duyguların kontrol edilmesinde ve düzenlenmesinde anne babaların duygular hakkındaki inanışlarında çocukların gelişimsel ihtiyaçlarından daha çok toplumun duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının önemli olduğu belirtilebilir. Ayrıca farklı kültürlerde çocukların duyguları ile ilgili olarak anne babaların neleri hoş görüp görmedikleri daha fazla ortaya çıkarılabilir.

Tartışma

Bu bölümde görgül çalışmaların ortaya koyduğu bulgulardan yola çıkarak bazı kritik değerlendirmeler ve tartışmalar yapılmıştır. Anne babaların çocukların duygularını sosyalleştirmesi alan yazınında sosyalleştirmenin geniş bir alt disiplini olarak ortaya çıkışından bu yana (Denham ve ark., 2008) özellikle uluslararası alan yazınında duygu sosyalleştirme konusu önem kazanmıştır ve halen de çalışılmaktadır. Bununla birlikte duygu sosyalleştirmenin anlaşılmasına katkı sağlayan önemli bir faktör olarak anne babaların duyguları hakkındaki inanışları ile ilgili çalışmaların sayılarının artış göstermesine rağmen halen sınırlı olduğu düşünülmektedir. Anne babaların duygularına yö-

nelik inanışların ise ulusal alanyazınında Kılıç ve Kumandaş (2017) çalışması dışında henüz yaygın bir şekilde çalışılmadığı anlaşılmaktadır. Ulusal alan yazınına da katkı sağlayabilmek için uluslararası alan yazınına tekrar dönüldüğünde çalışmaların anne babaların duygularla ilgili inanışlar boyutları temelinde ağırlıklı olarak *duygunun değerleri* (örn., Castro ve ark., 2015; Stelter & Halberstadt, 2011) boyutunda yer aldığı görülmektedir. Araştırmacıların duyguların değerleri boyutuna odaklanmasının nedeni hem olumlu hem de olumsuz duygulara değer veren anne babaların, duyguya değer vermeyen anne babalara göre çocukların duygularını kabul etmede ve duygulara duyarlı bir ortamı oluşturmada neler yaptıklarının anlaşılması ihtiyacından kaynaklandığı düşünülmektedir (Dunsmore ve ark., 2009; Halberstadt ve ark., 2008). Bununla birlikte araştırmacılar duyguların tehlikeli veya zararlı olduğunu düşünen anne babaların da çocukların duygusal yaşantılarını yoğun bir şekilde deneyimlemekten kaçındıklarını mı yoksa kendi duygularını maskeleyerek için mi bu inanışlara sahip olduklarını ortaya çıkarma ihtiyacında oldukları belirtilebilir.

Bu soruların cevapları için halen hem uluslararası hem de ulusal alan yazınında oldukça fazla sayıda çalışmaya ihtiyaç olduğu söylemek doğru olacaktır. Anne babaların duygular hakkındaki inanışları ile ilgili en az çalışma yapılan boyutun ise *duyguların değişmezliği* boyutu olduğu anlaşılmaktadır. Anne babaların çocuğun gelişimi boyunca çocukların duygusal stillerinin hangi derecede değişmez olduğuna ilişkin inanışı ile ilgili alan yazınında çok fazla çalışmaya ve açıklamaya henüz yer verilmemektedir. Bununla birlikte çocukların duygularının istikrarlı olduğuna ve değişmeyeceğine inanan anne babaların çocukların özellikle olumsuz duygularına daha az destekleyici tepkiler verdikleri belirtilmiştir (Halberstadt ve ark., 2013). Bu doğrultuda insanların kendileri ve dünya hakkındaki temel varsayımlarını ele alan Örtük Kuramlar, bireylerin sosyal bilgiyi ve dış dünyayı algılamasında farklılıklar söz konusu olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Örtük Kuramlar bireylerin kişilik özelliklerinin istikrarı hakkındaki sahip olduğu inanışlarının belirli davranışları değiştirme konusundaki istekliliklerini etkilediğini söylemektedir (Erdley & Dweck, 1993). Bu nedenledir ki gelecekteki çalışmalarda çocukların duygularının istikrarı hakkındaki anne baba inanışlarının ele alınmasının önemli olduğu, çünkü anne baba davranışlarında değişikliği hedefleyen müdahale programlarının faydalarını etkileyebileceği belirtilmektedir (Halberstadt ve ark., 2013). Bununla birlikte kendi duygusal yaşamlarını anlamaları için çocuklara özerklik vermeye, duyguların manipülatif olup olmadığına ve çocukların duygularını bilmenin önemli olup olmadığına yönelik anne baba inanışlarının da çalışmalarda ele alınmadığı görülmektedir.

Anne babaların duygular hakkındaki inanışlarının duygu sosyalleştirme süreçlerine yön vermesi ile ilgili olarak alan yazınında ortaya çıkan ilgili çekici bir hususun da belirtilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bu ilgi çekici husus; anne babaların duygu sosyalleştirme süreçleri ile duygular hakkındaki inanışlarının arasındaki ilişkinin anne baba bildirimlerine ve gözleme dayalı çalışmalarda farklı sonuçlar ortaya koyabildiğidir. Örneğin Dunsmore ve ark., (2009) anne baba bildirimlerinde duyguların tehlikeli olduğunu düşünmeye yönelik anne baba inanışının, anne babaların duygularını maskeleymesi ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Castro ve ark. (2015) ise anne babaların inanışlarının bildirimlerine değil de gözleme dayalı olduğunda duyguların değerli olduğuna yönelik anne baba inanışı ile duyguların aile içinde açıkça ifade edilmesinde arasında negatif bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Üst duygu felsefesinde anne babaların çocukla duyguya dayalı iletişimde duygunun değerli olduğuna inandıklarında anne babanın hem kendi duygusunu açıkça ifade edebilmesi hem de çocuğun duyguyu ifade etmesine yönelik destekleyici tepkiler vermesi beklenmektedir. Bu nedenledir ki anne babaların duygu sosyalleştirme süreçlerinde ve duygular hakkındaki inanışlarında bildirimlerini eksik veya fazla veriyor olabilecekleri ve bu nedenle hem bildirim dayalı hem de gözleme dayalı çalışmaların bir arada yürütülmesinin işlevsel olabileceği ileri sürülebilir.

Anne babaların çocukları içinde yaşadıkları kültürün özelliklerine göre yetkin bir şekilde işlev görmeleri için yetiştirmeyi hedeflediklerinden (Ogbu, 1981), çocuklarından istediği belirli yetkinlikler veya özellikler kültürel gruplar arasında farklılık göstermektedir (Suizzo, 2007). Bu bağlamda duygu sosyalleştirme ile ilgili çalışmaların yoğun olarak bireycilik kültürel modeli temsil eden ülkelerde ve de özellikle orta sınıf ailelerde gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak Batı örnekleminde farklı olarak Türkiye, Nepal, Güney Kore, Çin, Endonezya, gibi farklı kültürlerde de derinlemesine ele alınmaya başlanmıştır (Kılıç, 2020). Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ile ilgili sınırlı sayıdaki çalışmanın da ağırlıklı olarak Batı örnekleminde gerçekleştiği, bununla birlikte farklı kültürel grupların örneklem olarak bir arada yer aldığı az sayıda çalışmanın da olduğu anlaşılmaktadır (Parker ve ark., 2012). Bu nedenle anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarına ilişkin hem kültürün kendi içinde hem de kültürler arası çalışmalara daha fazla ihtiyaç vardır. Bununla birlikte kültürler arası karşılaştırmaları kültür ile ilgili sadece toplulukçu ve bireycilik kültürel modellerin bakış açısından değil, aynı zamanda Hofstede'nin (2011) modeli gibi farklı boyutları içeren geniş bir bakış açılarından da ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte Ekolojik Sistemler Kuramı kapsamında da özellikle günümüzde yaşanan kültürel, ekonomik, teknolojik, iklim ve sağlık ile ilgili yaşanan hızlı ve beklenmedik/beklenlik değişimlerin anne babaların duygular hakkındaki inanışlarını nasıl şekillendirdiği ve çocukların yaşamına nasıl etki ettiğinin incelenmesi önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Bu derleme çalışmasında anne babaların duygu sosyalleştirme süreçlerini etkileyen önemli bir faktör olarak anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ile ilgili temel ve önemli nitelikteki hususları ele alınmış ve tartışılmıştır. Gelecekteki çalışmalar anne babaların duygular hakkındaki inanışlarını anne babanın ve çocukların cinsiyeti, çocuğun mizacı gibi faktörleri de ele alarak derinlemesine inceleyebilir ve alan yazınına yeni katkılar sunabilir. Bununla birlikte özellikle anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının aile içinde anne babanın çocukla geçirdikleri zaman, çocuğun gelişiminde kimin ne kadar sorumluluk aldığı, ailenin türü (geniş aile, çekirdek aile vb.) gibi değişkenler açısından da ele alınmasının elde edilecek bulgulara zenginlik sağlayacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Altan-Aytun, Ö., Yağmurlu, B., & Yavuz, H. M. (2013). Turkish mothers' coping with children's negative emotions: A brief report. *Journal of Child and Family Studies*, 22, 437-443. [Crossref]
- Baker, J. K., Fenning, R. M., & Crnic, K. A. (2011). Emotion socialization by mothers and fathers: Coherence among behaviors and associations with parent attitudes and children's social functioning. *Social Development*, 20, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.00585x>. [Crossref]
- Bird, A., & Reese, E. (2006). Emotional reminiscing and the development of autobiographical self. *Developmental Psychology*, 42, 613-626. [Crossref]
- Bohanek, J. G., Fivush, R., Zaaman, W., Lepore, C.E., Merchant, S., & Duke, M. P. (2009). Narrative interaction in family dinnertime conversations. *Merrill-Palmer Quarterly*, 55(4), 488-515. [Crossref]
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1980). *Making Human Beings Human Bioecological Perspectives on Human Development*. Sage Publications.
- Brown, G., L., Mangelsdorf, S. C., & Agathen, J. M., & Ho, M.-H. (2008). Young children's psychological selves: Convergence with maternal reports of child personality. *Social Development*, 17, 161-182. [Crossref]
- Caiado, B., Moreira, H., & Canavarro, M. C. (2021). Parents' beliefs about children's emotions questionnaire: psychometric properties of the Portuguese version among a sample of parents of school-aged children. *Current Psychology* (Online first). <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01504-1>. [Crossref]
- Calkins, S. D., & Fox, N. A. (2002). Self-regulatory processes in early personality development: A multilevel approach to the study of childhood social withdrawal and aggression. *Development and Psychopathology*, 14, 477-498. [Crossref]
- Castro, V., Halberstadt, A.G., Lozada, F. ve Craig, A., B. (2015). Parents' emotion-related beliefs, behaviors, and skills predict children's recognition of emotion. *Infant and Child Development*, 24(1), 1-22. [Crossref]
- Chavira, V., Lopez, S. R., Blacher, J., & Shapiro, J. (2000). Latina mothers' attributions, emotions, and reactions to the problem behaviors of their children with developmental disabilities. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 245-252.
- Chan, S. M. (2012). Links between Chinese mothers' parental beliefs and responses to children's expression of negative emotions, *Early Child Development and Care*, 182(6), 723-739. [Crossref]
- Corsaro, W. A., Molinari, L., & Rosier, K. B. (2002). Zena and Carlotta: Transition narratives and early education in the United States and Italy. *Human Development*, 45(5), 323-49. [Crossref]
- Denham, S. A. (1998). *The Guilford series on Special and emotional development. Emotional development in young children*. Guilford Press.
- Denham, S. A., Bassett, H. H., & Wyatt, T. (2008). The Socialization of Emotional Competence. In J. Grusec & P. Hastings (Eds.), *The handbook of socialization: Theory and Research* (pp.615- 637). Guilford Press.
- Denham, S. A., Mitchell-Copeland, J., Strandberg, K., Auerbach, S., & Blair, K. (1997). Parental contributions to preschoolers' emotional competence: Direct and indirect effects. *Motivation and Emotion*, 21(1), 65-86. [Crossref]
- Dunsmore, J., Booker, J., & Ollendick, T. (2013). Parental emotion coaching and child emotion regulation as protective factors for children with Oppositional Defiant Disorder. *Social Development*, 22, 444-466. [Crossref]
- Dunsmore, J. C., Her, P., Halberstadt, A. G., & Perez-Rivera, M. B. (2009). Beliefs about emotions and children's recognition of parents' emotions. *Journal of Nonverbal Behavior*, 33(2), 121-140. [Crossref]
- Dunsmore, J. C., & Karn, M. A. (2001). Mothers' beliefs about feelings and children's emotional understanding. *Early Education and Development*, 12(1), 117-138. [Crossref]
- Dunsmore, J. C., & Karn, M. A. (2004). The influence of peer relationships and maternal socialization on kindergartners' developing emotion knowledge. *Early Education and Development*, 15(1), 39-56. [Crossref]
- Eamon, M. K. (2001). The effects of poverty on children's socioemotional development: An ecological systems analysis. *Social Work*, 46(3), 256-266. [Crossref]
- Edwards, C.P., & Bloch, M. (2010). The whittings' concepts of culture and how they have fared in contemporary psychology and anthropology. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 41(4), 485-498. [Crossref]
- Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9, 241-273. [Crossref]
- Erdley, C. A., & Dweck, C. (1993). Children's implicit personality theories as predictors of their social judgments. *Child Development*, 64, 863-878. [Crossref]
- Fantuzzo, J., Perry, M. A., & McDermott, P. (2004). Preschool approaches to learning and their relationship to other relevant classroom competencies for low-income children. *School Psychology Quarterly*, 19(3), 212-230. [Crossref]
- Fivush, R. (2008). Remembering and reminiscing: How individual lives are constructed in family narratives. *Memory Studies*, 1(1), 49-58. [Crossref]
- Fivush, R., & Wang, Q. (2005). Emotion talk in mother-child conversations of the shared past: the effects of culture, gender, and event valence. *Journal of Cognition and Development*, 6(4), 489-506. [Crossref]
- Fredrickson, B. L. (1998a). Cultivated emotions: Parental socialization of positive emotions and self-conscious emotions. *Psychological Inquiry*, 9, 279-281. [Crossref]
- Garrett-Peters, P. T., Castro, V. L., & Halberstadt, A. G. (2017). Parents' beliefs about children's emotions, children's emotion understanding, and classroom adjustment in middle childhood. *Social Development*, 26, 575-590. [Crossref]
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *Journal of Family Psychology*, 10(3), 243-268. [Crossref]
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1997). *Meta-Emotion: How Families Communicate Emotionally*. Erlbaum.
- Grusec, J. E. (2011). Socialization processes in the family: social and emotional development. *Annual Review of Psychology*, 62, 243-269. [Crossref]
- Gundersen, A. S. & van der Weele Gjøen, M. (2020). *Parental Beliefs About Children's Emotions: A Cross-Cultural Comparison of Norwegian and Russian Parents*. [Unpublished master's thesis]. The University of Oslo.
- Güven, E., & Erden, G. (2017). Duygu sosyalleştirmenin çocuklarda gözlenen davranış sorunlarına katkısı. *Türk Psikologlar Dergisi*, 32(79), 18-32.
- Halberstadt, A.G., Dunsmore, J. C., Bryant, A. J., Parker, A. E., Beale, K.S., & Thompson, J. A. (2013). Development and validation of the parents' beliefs about children's emotions questionnaire. *Psychological Assessment*, 25(4), 1195-1210. [Crossref]

- Halberstadt, A. G., Thompson, J. A., Parker, A. E., & Dunsmore, J. C. (2008). Parents' emotion-related beliefs and behaviors in relation to children's coping with the 11 September 2001 terrorist attacks. *Infant and Child Development*, 17, 557-580. [\[Crossref\]](#)
- Halberstadt, A. G., Oertwig, D., & Riquelme, E. H. (2020). Beliefs about children's emotions in Chile. *Frontiers in Psychology*, 11, 2-9. [\[Crossref\]](#)
- Hakim-Larson, J., Parker, A., Lee, C., Goodwin, J., & Voelker, S. (2006). Measuring parental meta-emotion: Psychometric properties of the emotion-related parenting styles self-test. *Early Education and Development*, 17(2), 229-251. [\[Crossref\]](#)
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014>. [\[Crossref\]](#)
- Jones, S., Eisenberg, N., Fabes, R. A., & MacKinnon, D. P. (2002). Parents' reactions to elementary school children's negative emotions: Relations to social and emotional functioning at school. *Merrill-Palmer Quarterly*, 48(2), 133-159. [\[Crossref\]](#)
- Lagacé- Séguin, D. G. & Coplan, R. J. (2005). Maternal emotional styles and child social adjustment: Assessment, correlates, outcomes and goodness of fit in early childhood. *Social Development*, 14(4), 613-636. [\[Crossref\]](#)
- Lozada, F. T., Halberstadt, A. G., Craig, A.B., Dennis, P., & Dunsmore, J. (2016). Parents' beliefs about children's emotions and parents' emotion-related conversations with their children. *Journal of Family Studies*, 25, 1525-1538. [\[Crossref\]](#)
- Kağıtçıbaşı, C. (1999). The model of family change: A rejoinder. *International Journal of Psychology*, 34(1), 15-17. [\[Crossref\]](#)
- Kağıtçıbaşı, C. (2002). A model of family change in cultural context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(3). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1059>. [\[Crossref\]](#)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi Kültürel Psikoloji* (3. Baskı.). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Katz, L.F., & Windecker-Nelson, B. (2004). Parental meta-emotion philosophy in families with conduct-problem children: links with peer relations. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(4), 385-98. [\[Crossref\]](#)
- Kılıç, Ş., & Kumandaş Öztürk, H. (2017). Anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışları ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2),169-178.
- Kılıç, Ş. (2020). *Duygu Sosyalleştirme Kuramdan Uygulamaya*. Pegem Yayıncılık.
- Kitzmann, K., & Howard, K. M. (2011). Emotion socialization by early childhood educators: Conceptual models from psychology. *Asia-Pacific Journal of Research*, 5(1), 23-44.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and The Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253. [\[Crossref\]](#)
- McClelland, M. M., & Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 206-224. [\[Crossref\]](#)
- McCord, B. L., & Raval, V. V. (2016). Asian Indian immigrant and White American maternal emotion socialization and child socio-emotional functioning. *Journal of Child and Family Studies*, 25(2), 464-474. [\[Crossref\]](#)
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development*, 56(2), 289-302. [\[Crossref\]](#)
- Morris, A.S., Silk, S., Steinberg, L., Mayers, S. S., & Robinson, L.R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361-388. [\[Crossref\]](#)
- Nelson, J., Leerkes, E. M., O'Brien, M., Calkins, S. D., & Marcovitch, S. (2012). African American and European American Mothers' Beliefs About Negative Emotions and Emotion Socialization Practices. *Parenting: Science and Practice*, 12(1), 22-41. [\[Crossref\]](#)
- Ogbu, J. U. (1981). Origins of human competence: A cultural-ecological perspective. *Child Development*, 52(2), 413-429. [\[Crossref\]](#)
- Olson, S., Lansford, J. E., Evans, M. E., Blumstein, K. P., & Ip, K. I. (2019). Parents' ethnotheories of maladaptive behavior in young children. *Child Development Perspectives*, 13(3),153-158. [\[Crossref\]](#)
- Öngören, S., & Köçer, G. (2021). Investigation of the relationship between emotion socialization behaviors of mothers and temperament of children. *Elementary Education Online*, 20(1),521-531. [\[Crossref\]](#)
- Parker, A. E., Halberstadt, A. G., Dunsmore, J. C., Townley, G. E., Bryant, A., Jr., Thompson, J. A., & Beale, K. S. (2012). "Emotions are a window into one's heart": A qualitative analysis of parental beliefs about children's emotions across three ethnic groups. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 77(3), 1-144. [\[Crossref\]](#)
- Perez-Rivera, M.B., & Dunsmore, J. C. (2011). Mothers' acculturation and beliefs about emotions, mother-child emotion discourse, and children's emotion understanding in Latino families. *Early Education and Development*, 22, 324-354. [\[Crossref\]](#)
- Rutherford, H. V., Wallace, N. S., Laurent, H. K., & Mayes, L. C. (2015). Emotion regulation in parenthood. *Developmental Review*, 36, 1-14. [\[Crossref\]](#)
- Saarni, C., & Buckley, M. (2002). Children's understanding of emotion communication in families. *Marriage and Family Review*, 34(3-4), 213-242. https://doi.org/10.1300/J002v34n03_02. [\[Crossref\]](#)
- Sille, A. (2016). *Annenin duygusal sosyalasyonu ile 48- 72 aylık çocukların duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Maltepe Üniversitesi.
- Stelter, R. L., & Halberstadt, A. G. (2011). Children's feelings of security as affected by parental beliefs about children's emotions and parental stress. *Infant and Child Development*, 20, 272-287. [\[Crossref\]](#)
- Stifter, C., Agusitine, M., & Dollar, J. (2020). The role of positive emotions in child development: A developmental treatment of the broaden and build theory. *The Journal of Positive Psychology*, 15(1), 89-94. [\[Crossref\]](#)
- Strazdins, L., Shipley, M., Clements, M., O'Brien, L. V., & Broom, D. H. (2010). Job quality and inequality: Parents' jobs and children's emotional and behavioral difficulties. *Social Science & Medicine*, 70(12), 2052-2060. [\[Crossref\]](#)
- Suizzo, M. (2007). Parents' goals and values for children dimensions of independence and interdependence across four U.S. ethnic groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(4), 506-530. [\[Crossref\]](#)
- Paat, Y. F. (2013). Working with Immigrant Children and Their Families: An Application of Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 23(8), 954-966. [\[Crossref\]](#)
- Raval, V. V., & Martini, T. S. (2009). Maternal socialization of children's anger, sadness, and physical pain in two communities in Gujarat, India. *International Journal of Behavioral Development*, 33(3), 215-229. [\[Crossref\]](#)
- Raval, V. V., & Walker, B. L. (2019). Unpacking 'culture': Caregiver socialization of emotion and child functioning in diverse families. *Developmental Review*, 51, 146-174. [\[Crossref\]](#)
- Shortt, J. W., Stoolmiller, M., Smith-Shine, J. N., & Eddy, J. M., & Sheeber, L. (2010). Maternal emotion coaching, adolescent anger regulation, and siblings' externalizing symptoms. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 51(7), 799-808. [\[Crossref\]](#)
- Triandis, H. C. (1996). The psychological measurement of cultural syndromes. *American Psychologist*, 51(4), 407-415. [\[Crossref\]](#)
- Triandis, H. C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of Personality*, 69(6), 907-924. [\[Crossref\]](#)

- Trommsdorff, G., & Cole, P. M. (2011). *Emotion, self-regulation, and social behavior in cultural contexts*. In X. Chen & K. H. Rubin (Eds.), *Social, emotional, and personality development in context. Socioemotional development in cultural context* (pp. 131–163). The Guilford Press.
- Uyar, R. Ö., Yılmaz-Genç, M., M., & Aktaş, Y. (2018). Okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme ve duyguları anlama becerilerinin yordayıcısı olarak annelerin duygu sosyalleştirme davranışları. *Eğitim ve Bilim*, 43(195), 1-17.
- Wang, Q. (2001). "Did You Have Fun?" American and Chinese mother-child conversations about shared emotional experiences. *Cognitive Development*, 16(2), 693–715. [\[Crossref\]](#)
- Wang, Q. (2006). Relational maternal style and child self-concept to autobiographical memories in Chinese, Chinese immigrant, and European American 3-year-olds. *Child Development*, 77(6),1794-1809. [\[Crossref\]](#)
- Wilson, K. R., Havighurst, S. S., & Harley, A. E. (2012). Tuning in to kids: An effectiveness trial of a parenting program targeting emotional socialization of preschoolers. *Journal of Family Psychology*, 26, 56–65. [\[Crossref\]](#)
- Wong, M. S., Diener, M. L., & Isabella, R. A. (2008). Parents' emotion related beliefs and behaviors and child grade: Associations with children's perceptions of peer competence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29, 175-186. [\[Crossref\]](#)
- Wong, M. S., MacElwain, N. L., & Halberstadt, A. G. (2009). Parent, family, and child characteristics: associations with mother and father-reported emotion socialization practices. *Journal of Family Psychology*, 23(4),452-463. [\[Crossref\]](#)
- Yu, T., Volling, B. L., & Niu, W. (2015). Emotion socialization and children's behavioral problems in China and the United States. *Journal of Comparative Family Studies*, 46(3), 419-434. [\[Crossref\]](#)
- Zeman, J., Perry-Parrish, C., & Cassano, M. (2010). Parent child discussions of anger and sadness: The importance of parent and child gender during middle childhood. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 128, 65-83. [\[Crossref\]](#)
- Žumarova, M. (2014). The influence of social environment on child development in preschool age. *International Journal of Early Childhood Learning*, 20(3), 11-19. [\[Crossref\]](#)